

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม บุคคลจำเป็นต้องแสวงหาทางที่จะตอบสนองความต้องการทั้งของตนเองและของสังคมอยู่ตลอดเวลา บางครั้งบุคคลอาจพบอุปสรรคมาขัดขวาง ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนได้ เมื่อต้องเผชิญปัญหาบางอย่างแล้วไม่สามารถหาทางแก้ไขได้ หรือบางครั้งตัดสินใจไม่ถูกว่าจะทำอะไร ทำให้มีความเครียด (Tension) เกิดขึ้น ไม่มีความสุข มีความวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลา เป็นสาเหตุให้บุคคลหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะลดหรือจัดการความเครียดและความวิตกกังวลนั้นให้หมดไป การที่บุคคลหาทางลดหรือจัดการความเครียดให้น้อยลงไปในนี้ เรียกว่าการปรับตัว (Adjustment) ในกรณีที่บุคคลไม่สามารถลดความตึงเครียดหรือจัดการความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นได้ จะทำให้บุคคลมีปัญหในการปรับตัวหรือปรับตัวไม่เหมาะสม (Maladjustment) อันส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพจิตของเขา และถ้าปล่อยสภาพนี้ให้คงไว้ อาจจะกลายเป็นโรคทางจิตเวชได้ (คารนิ ประคองศิลป์, 2530)

นักศึกษาเป็นบุคคลที่ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมมหาวิทยาลัย การเรียนระบบมหาวิทยาลัยไม่เพียงแต่ต้องปรับตัวในเรื่องของชีวิตส่วนตัวและสังคม เช่น สภาพที่อยู่อาศัยแบบหอพัก วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ เพื่อนซึ่งมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม ลักษณะนิสัยและความสามารถแตกต่างกัน รวมทั้งการปรับตัวในเรื่องของบทบาททางเพศ และความแตกต่างระหว่างเพศด้วย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่นักศึกษาต้องใช้ความพยายามในการปรับตัวเป็นอย่างมาก (สมพร รุ่งเรืองกลกิจ, 2532) การที่นักศึกษาจะปรับตัวให้เข้ากับมหาวิทยาลัยได้อย่างไรนั้น มีส่วนขึ้นอยู่กับความต้องการของนักศึกษารวมทั้งสิ่งที่ทางมหาวิทยาลัยได้จัดหาไว้ให้ ความพอใจของความต้องการสิ่งเหล่านั้น นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความต้องการของทางมหาวิทยาลัยและความสามารถของนักศึกษาในการที่จะบรรลุถึงความต้องการเหล่านั้น นักศึกษาบางคนไม่สามารถปรับตัวในมหาวิทยาลัยได้ จึงไม่เป็นการน่าสงสัยเลยว่าทำไมนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยบางคนจึงได้รับประสบการณ์ที่เต็มไปด้วยความบอบช้ำจิตใจอย่างมาก จิตแพทย์ผู้รับผิดชอบทางด้านสุขภาพจิตของนักศึกษาตามมหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ ได้ประมาณการว่า 1 ใน 9 ของจำนวนนักศึกษา จะประสบกับ

ความกังวลใจอย่างมากระหว่างศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย และต้องการความช่วยเหลืออย่างมาก (Paulsen, 1964 อ้างถึงใน คารณิ ประคองศิลป์, 2530)

วรรณ ปราณโชติ และวัชรวิ ทวีพรมย์ (2527) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า เมื่อนักศึกษาประสบปัญหา ส่วนใหญ่จะขอคำปรึกษาจากเพื่อนเป็นอันดับแรก เพราะนักศึกษารู้สึกว่าเพื่อนเป็นบุคคลวัยเดียวกัน มีความต้องการและปัญหาค่อนข้างคล้ายกัน เข้าใจความรู้สึก ช่วยเหลือ สนับสนุน ให้การยอมรับและเห็นใจซึ่งกันและกัน บางครั้งเพื่อนอาจเคยประสบปัญหาที่ตนกำลังประสบอยู่มาก่อน แล้วแก้ไขผ่านไปได้ด้วยดี พอที่จะเป็นแบบอย่างแก่ตนได้ อีกทั้งรู้สึกอบอุ่นใจที่จะปรึกษาปัญหากับเพื่อน และลักษณะความเป็นอาจารย์อาจทำให้นักศึกษาเกิดความเกรงใจ ทำให้ไม่กล้ามาปรึกษาปัญหาส่วนตัว

เมื่อพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแล้วพบว่า กลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันหรือใกล้เคียงกันมีอิทธิพลต่อกันมาก ในบรรยากาศของความเป็นเพื่อนนั้นจะช่วยให้เขาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทัศนะของเขาต่อเพื่อนด้วยกันในกลุ่ม ประกอบกับอาจารย์ที่ปรึกษาในมหาวิทยาลัยไม่ค่อยมีเวลาให้การปรึกษาเพราะไม่ได้ทำหน้าที่ให้การปรึกษาเพียงอย่างเดียว ยังมีภาระอื่น ๆ ด้วย เช่น ภาระด้านการสอน การทำงานด้านบริหาร หรือด้านธุรการควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้สำหรับบริการการศึกษาในมหาวิทยาลัย มีผู้เสนอว่ามหาวิทยาลัยควรมีอัตราส่วนระหว่างจำนวนผู้ให้การปรึกษาคือจำนวนผู้รับบริการ ในอัตราส่วน 1:951-1,000 คน เนื่องจากอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องทำงานด้านอื่น ๆ ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ไม่ได้อยู่ในสัดส่วนที่ควรเป็น จึงไม่สามารถให้การปรึกษาได้อย่างทั่วถึง (วัชรวิ ทวีพรมย์, 2518) แต่ในขณะเดียวกันการที่นักศึกษาขอการปรึกษาจากเพื่อนด้วยตนเองก็อาจทำให้เกิดปัญหาตามมาภายหลังได้ เพราะนักศึกษาด้วยกันมีประสบการณ์น้อย เพื่อนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัย ถ้าคบเพื่อนผิดก็ตีไป ถ้าคบเพื่อนไม่ผิดก็จะถูกชักชวนไปในทางเสียหายได้ (Garbarino, 1985)

การให้การปรึกษาโดยกลุ่มเพื่อน (Peer Counseling) เป็นวิธีการดำเนินการอย่างหนึ่งในการช่วยเหลือเพื่อนด้วยตนเอง ผู้ที่ทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือต้องได้รับการฝึกอบรมทักษะพื้นฐานการปรึกษา จนมีความสามารถที่จะไปให้การช่วยเหลือเพื่อนนักศึกษาคนอื่น ๆ สามารถให้การช่วยเหลือได้ในรูปแบบแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม

ในการให้บริการการให้การปรึกษาโดยกลุ่มเพื่อน (Peer Group Counseling) เพื่อนผู้ให้การปรึกษา (Peer Counselor) จะทำหน้าที่ผู้นำกลุ่มคอยเอื้ออำนวยให้สมาชิกในกลุ่มได้แสดงความรู้สึก อารมณ์และความคิดออกมา มีการแลกเปลี่ยนปัญหาร่วมกัน ทำให้สมาชิกต่างรู้สึก

ว่ามีคนเข้าใจเขา มีเพื่อนที่อยู่ในสภาพเดียวกัน เกิดความรู้สึกเข้าใจ เห็นใจและผูกพันกัน การที่
 ผู้นำกลุ่มเป็นเพื่อนที่อยู่ในวัยเดียวกัน มีบทบาทเท่าเทียมกัน มีประสบการณ์คล้ายคลึงกันแลกเปลี่ยน
 ความคิด ทศนคติ ประสบการณ์ วิธีการดำเนินชีวิตร่วมกับพวกเขา รับฟังเขา มีความเข้าใจ
 เห็นใจ สามารถให้ข้อมูลที่จำเป็นที่พวกเขาต้องการ ช่วยพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหา การต่อต้าน
 ผู้นำกลุ่มลดลง ง่ายต่อการเลียนแบบ ทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ส่วนสมาชิก
 ในกลุ่มเป็นบุคคลที่ประสบปัญหาต่าง ๆ อาจเป็นปัญหาการปรับตัวในสถาบันการศึกษา เช่น ปัญหา
 การเรียน การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนกับอาจารย์ เป็นต้น (สมพร รุ่งเรืองกลกิจ, 2532)

นอกจากนี้การให้การปรึกษาโดยกลุ่มเพื่อนนั้น ยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านอารมณ์
 สังคม และทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น (Strang, 1985) อีกทั้งยังพัฒนาทักษะในการให้
 การช่วยเหลือ (Rogers, 1970) ตลอดจนเอื้อให้เพื่อนผู้รับการปรึกษาได้สื่อถึงความต้องการ
 ที่จะรับการช่วยเหลือ เสริมสร้างให้เกิดความองอาจมั่นใจในตัวเองทั้งเพื่อนผู้รับการปรึกษาและ
 เพื่อนผู้ให้การปรึกษาและช่วยในการทำงานการปรึกษายาวไกลกว้างออกไปยิ่งขึ้น (Scyhweisheimer
 and Walberg, 1976) สถาบันทางการศึกษาและสังคมหลายแห่งที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนา
 เยาวชนในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้นำโครงการการให้การปรึกษาโดยกลุ่มเพื่อน ไปใช้ในการ
 การพัฒนาคุณภาพของเยาวชนให้มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีความองอาจทางจิตใจ เพื่อเป็นกำลัง
 ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ (Vassor, 1971)

มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ตั้งขึ้น
 ตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล ตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 โดยเริ่มเปิด
 การศึกษาให้แก่นักศึกษารุ่นแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 ปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้ขยายตัวทางวิชาการ
 เพิ่มขึ้นมาก อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความต้องการของสังคม การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์
 และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ยังผลให้นักศึกษาส่วนหนึ่งปรับตัวไม่ได้ขณะที่ศึกษาอยู่
 ในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งสุทธวาท นามราชฤทธิ์ (2537) ได้ทำ
 การศึกษาปัญหาการปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า นักศึกษาคณะ
 ศึกษาศึกษาศาสตร์ ประสบปัญหาในการปรับตัวด้านต่าง ๆ มากกว่านักศึกษาในคณะอื่น ๆ ดังนั้นผู้วิจัย
 จึงมุ่งที่จะศึกษาวิจัย เรื่องปัญหาการปรับตัวของนักศึกษาด้านการเรียน ด้านความสัมพันธ์กับอาจารย์
 และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยใช้การให้การปรึกษาโดยกลุ่มเพื่อน เพื่อหาแนวทางในการลด
 ปัญหาเหล่านี้ลง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวของนักศึกษาระหว่างกลุ่มที่ได้รับการให้การศึกษาโดยกลุ่มเพื่อน กับกลุ่มที่ไม่ได้รับการให้การศึกษาโดยกลุ่มเพื่อน

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวของนักศึกษา ก่อนและหลังการได้รับการให้การศึกษาโดยกลุ่มเพื่อน

1.2.3 เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวแต่ละด้าน ก่อนและหลังการได้รับการให้การศึกษาโดยกลุ่มเพื่อนของนักศึกษากลุ่มทดลอง และเปรียบเทียบการปรับตัวแต่ละด้านในการวัดครั้งที่ 1 และการวัดครั้งที่ 2 ของกลุ่มควบคุม

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

1.3.1 นักศึกษาที่ได้รับการให้การศึกษาโดยกลุ่มเพื่อน มีการปรับตัวดีกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับการให้การศึกษาโดยกลุ่มเพื่อน

1.3.2 นักศึกษาที่ได้รับการให้การศึกษาโดยกลุ่มเพื่อน มีการปรับตัวที่ดีขึ้นกว่าก่อนได้รับการให้การศึกษาโดยกลุ่มเพื่อน

1.3.3 กลุ่มทดลองมีการปรับตัวแต่ละด้านดีกว่ากลุ่มควบคุม และในกลุ่มทดลองจะมีการปรับตัวแต่ละด้านหลังการทดลองดีกว่าก่อนการทดลอง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2538 โดยสุ่มตัวอย่างจากผู้ที่ได้รับคะแนนสูงจากแบบวัดการปรับตัวในมหาวิทยาลัย ซึ่งแสดงว่า มีปัญหาในการปรับตัวและสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 48 คน แล้วสุ่มอย่างง่าย เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 24 คน และกลุ่มควบคุม 24 คน โดยมีนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 3 ที่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อนผู้ให้การศึกษาในกลุ่ม ทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มการศึกษา

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.5.1 การเรียนรู้ทางสังคมจะช่วยให้นักศึกษาสามารถพัฒนาการปรับตัวได้

1.5.2 แบบวัดการปรับตัวในมหาวิทยาลัยที่ศรีสุราษฎร์ บริหาร (2524) สร้างขึ้น ผู้วิจัย ได้นำมาพัฒนา สามารถวัดการปรับตัวในมหาวิทยาลัยได้

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การให้การปรึกษาโดยกลุ่มเพื่อน หมายถึง วิธีการดำเนินการอย่างหนึ่งในการช่วยเหลือเพื่อนด้วยตนเอง ผู้ที่ทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือได้รับการฝึกอบรมทักษะพื้นฐานการปรึกษาจนมีความสามารถที่จะไปให้การช่วยเหลือเพื่อนนักศึกษาคนอื่น ๆ ได้

การปรับตัว หมายถึง ความพยายามที่บุคคลจะลดความเครียด ความคับข้องใจและแสวงหาทางที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองไม่ว่าจะเป็นความต้องการทางกาย หรือทางจิต ในการวิจัยครั้งนี้ การปรับตัวสามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดการปรับตัวในมหาวิทยาลัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ การปรับตัวด้านกาเรียน การปรับตัวด้านความสัมพันธ์กับอาจารย์ และการปรับตัวด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน คะแนนที่ได้จากแบบวัดการปรับตัวในมหาวิทยาลัยจะเป็นสิ่งแสดงว่าบุคคลนั้นสามารถปรับตัวได้ดีมากน้อยเพียงใด กล่าวคือ ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าผู้นั้นปรับตัวได้ไม่ดี ผู้ที่ได้คะแนนต่ำ แสดงว่าผู้นั้นสามารถปรับตัวได้ดี

นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในที่นี้หมายถึง นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2538

เพื่อนผู้ให้การปรึกษาในกลุ่ม คือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2538 ซึ่งสมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อนผู้ให้การปรึกษาในกลุ่ม จำนวน 8 คน

กลุ่มเพื่อน หมายถึง กลุ่มการให้การปรึกษา ประกอบด้วยนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 2 คน ซึ่งได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้สามารถทำหน้าที่เป็นเพื่อนผู้ให้การปรึกษาในกลุ่ม และนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2538 ซึ่งประสบปัญหาในการปรับตัวในมหาวิทยาลัย จำนวน 6 คน

การวัดครั้งที่ 1 หมายถึง การนำแบบวัดการปรับตัวในมหาวิทยาลัยให้กลุ่มประชากรทำในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2538 เพื่อคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การวัดครั้งที่ 2 หมายถึง การนำแบบวัดการปรับตัวในมหาวิทยาลัยให้กลุ่มควบคุมทำอีกครั้งหลังจากที่กลุ่มทดลองได้รับการให้การปรึกษาโดยกลุ่มเพื่อนเสร็จสิ้นลง

ก่อนการทดลอง หมายถึง ก่อนที่กลุ่มทดลองจะได้รับการให้การปรึกษาโดยกลุ่มเพื่อน

หลังการทดลอง หมายถึง หลังจากกลุ่มทดลองได้รับการให้การปรึกษาโดยกลุ่มเพื่อน

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ได้กลุ่มนักศึกษาที่รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถให้ความช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นได้

1.7.2 ได้ชุดการฝึกอบรมเพื่อนำให้การปฎิษานากลุ่ม เพื่อใช้ฝึกอบรมเพื่อนำให้การปฎิษานากลุ่ม ในประเด็นอื่น ๆ ต่อไป